
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ

УДК 657

ББК 65.053

Галушчак І.Є.

ЗНАЧЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і аудиту,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 54,
тел.: 0342596003

Анотація. У статті розглянуто економічний зміст та нормативне регулювання обліку основних засобів в Україні, а також теоретичні та методологічні основи обліку основних засобів. Зазначено проблеми теорії та практики обліку основних засобів. Окреслено основні напрямки вдосконалення обліку основних засобів. Основні засоби є невід'ємною частиною господарських засобів підприємства. Без них не може здійснюватися ні один господарський процес. Відмінною рисою основних засобів є їхнє багатократне використання в процесі виробництва, зберігання початкового зовнішнього вигляду протягом тривалого періоду. Під впливом виробничого процесу і зовнішнього середовища вони зношуються поступово.

Ключові слова: завдання обліку, основні засоби, значення основних засобів.

Galushchak I. Ye.

SIGNIFICANCE AND OBJECTIVES ACCOUNTING OF FIXED ASSETS

Vasyl Stepanyk Precarpathian national university,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Audit,
Shevchenko str., 54, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: 0342596003

Annotation. In the article the economic content and regulation of fixed assets in Ukraine, as well as theoretical and methodological foundations of fixed assets. The problems of theory and practice of fixed assets are noted. The basic directions of improvement of fixed assets outlined. Property and equipment is an integral part of business assets of the company. Without them can be no economic process. A distinctive feature of fixed assets is their frequent use in the production, storage original appearance for a long period. Under the influence of the production process and the environment they wear out gradually.

Keywords: job accounting, fixed assets, the value of fixed assets.

Вступ. У нових умовах у підприємства зростає необхідність активніше використовувати бухгалтерський облік, щоб контролювати й удосконалювати свою роботу.

Основні засоби є невід'ємною частиною господарських засобів підприємства. Без них не може здійснюватися ні один господарський процес. Відмінною рисою основних засобів є їхнє багатократне використання в процесі виробництва, зберігання початкового зовнішнього вигляду протягом тривалого періоду. Під впливом виробничого процесу і зовнішнього середовища вони зношуються поступово і переносять свою початкову вартість на витрати виробництва протягом нормативного терміну служби шляхом нарахування зносу (амортизації) згідно встановлених норм.

Прискорення науково-технічного прогресу найповніше проявляється в кількісному зростанні та якісному вдосконаленні основних засобів, які разом з трудовими ресурсами становлять основу виробництва. За будь-якої форми власності важливим чинником раціонального господарювання, відносин власності, приватизації майна є визначення відповідної вартості засобів виробництва. Вартість засобів виробництва, яка не відповідає сучасному рівню цін, зумовлює зниження ціни виробництва, ускладнює процеси відтворення матеріально-технічної бази.

Постановка завдання. Метою даної статті є розглянути економічний зміст та нормативне регулювання обліку основних засобів в Україні, а також теоретичні та методологічні основи обліку основних засобів. Окреслити проблеми теорії та практики обліку основних засобів;

Результати. Ефективне використання основних засобів сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників, у тому числі збільшенню випуску продукції, трудомісткості виготовлення і збільшення прибутку. Основні засоби підприємства відносяться до необоротних активів.

Ф.Ф. Бутинець зазначає, що основні фонди (засоби) – це матеріальні активи, що утримуються з метою використання виробництва або постачання товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року [2, с. 123]. Однак, М.Ф. Огійчук зауважує, що при визначенні основних засобів необхідно виходити з того, що вони є частиною активів, тобто ресурсів, контрольованих підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [6, с. 247].

Отже, основні засоби – це засоби виробництва, які перебувають у процесі виробництва і використовуються поступово протягом певної кількості виробничих циклів, частинами переносять свою вартість на готовий продукт, тому їх вартість надходить періодично в оборот частинами і частинами ж відшкодовується в готовому продукті певного виробничого циклу.

До основних нормативних документів, що регламентують облік основних засобів відносяться Податковий кодекс, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”.

У бухгалтерському обліку виділено 16 груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, у податковому – також 16, проте у їх складі є відмінності: у податковому виділено групу довгострокові біологічні активи, яка відсутня у класифікації за П(С)БО 7, а у бухгалтерському є відсутня у податковому обліку група Інші необоротні матеріальні активи. В цілому, у бухгалтерській і податковій концепціях амортизації відбулися значні зміни у бік їх узгодження та гармонізації, що сприятиме інноваційному розвитку підприємницької діяльності.

Також, вагомий внесок у дослідження проблеми обліку та визначення самого терміну “основні засоби” зробили такі вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, В.М. Добровський, Н.М. Ткаченко, В.Г. Швець, О.І. Кобилянська.

Так, Ткаченко Н.М., вважає, що бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити:

- контроль та зберігання основних засобів;
- своєчасне правильне документальне оформлення відображення в обліку надходження основних засобів, їх внутрішнього переміщення (з цеху в цех, зі складу на склад, з відділу у відділ тощо), ефективного використання, вибуття (ліквідація, реалізація, безкоштовна передача);
- своєчасне відображення в обліку зносу (амортизації) основних засобів;

- відображення в обліку витрат на ремонт основних засобів;
- визначення результатів від ліквідації, а також збитків від списування неповністю амортизованих об'єктів основних засобів;
- виявлення зайвих та морально застарілих основних засобів [7, с.274].

На думку Добровського В.М. основними завданнями бухгалтерського обліку основних засобів є:

- правильне і своєчасне відображення надходження вибуття і переміщення основних засобів;
- контроль за наявністю і збереженням основних засобів;
- своєчасне і точне нарахування зносу (амортизації) основних засобів і правильне відображення його в обліку;
- визначення витрат на ремонт і контроль за раціональним використанням коштів, виділених для цього;
- виявлення невикористаних об'єктів [3, с. 67].

Кобилянська О. І. вважає, що бухгалтерський облік основних засобів має забезпечити:

- контроль та зберігання основних засобів;
- правильне документальне оформлення руху основних засобів;
- своєчасне відображення в обліку зносу основних засобів;
- визначення затрат на утримання та ремонт;
- правильне визначення результатів від ліквідації, а також збитків від списання не повністю амортизованих об'єктів основних засобів [4, с. 93].

Проаналізувавши наукову літературу, можна зробити висновок, що більшість авторів схиляються до того, що пріоритетними завданнями обліку основних засобів є:

- контроль за збереженням основних засобів;
- контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за їх ефективним використанням;
- правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;
- правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів.

Слід відмітити, що напрацювання вчених стосовно основних засобів орієнтовані в основному на констатування операції з основним засобом, але практично не приділяється уваги питанню ефективності використання основних засобів. З іншого боку також слід відмітити, що ефективність використання основного засобу це вже компетенція управлінського обліку, а роль бухгалтерського обліку тоді зводиться до констатації операцій з підвищення ефективності використання основних засобів.

Своєчасне і чітке виконання названих завдань та одночасне вдосконалення обліку основних засобів сприятимуть позитивному впливу системи бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарського контролю на ефективність використання всієї сукупності засобів торгівельного підприємства.

Важливою передумовою ефективного обліку основних засобів є обґрунтоване виокремлення об'єктів обліку основних засобів. Підприємства мають право визначати за самостійний об'єкт обліку окремі конструктивні частини основних засобів за умови суттєвої відмінності строків їх корисного використання [5, с. 20].

Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтується на десяти основних принципах. Ці принципи є базою для розробки єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності [1, с. 47–50]. Саме на основі цих загальноприйнятих принципів ґрунтується бухгалтерський облік основних засобів підприємства (рис. 1).

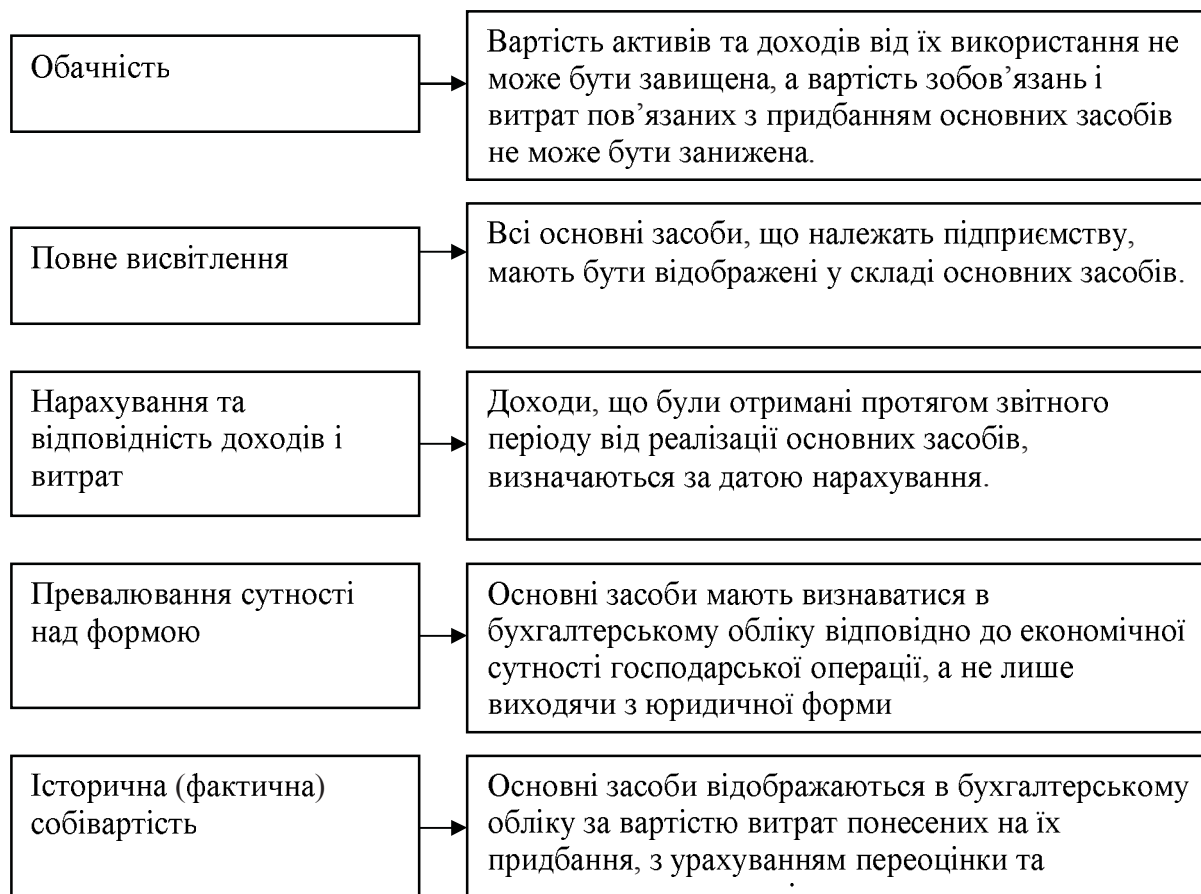

Рис. 1. Принципи обліку основних засобів

Облік основних засобів на підприємстві складається з таких частин: введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів; переведення основних засобів до необоротних активів і груп вибуття при реалізації; ліквідації об'єктів основних засобів; нарахування амортизації основних засобів.

Основні засоби, що використовуються у виробництві, поділяють на певні групи, залежно від того, яку роль вони відіграють у виробничому процесі. Частина основних засобів використовується для безпосереднього впливу людини на процес виробництва, тобто вони є тими засобами праці, що впливають на оборотні засоби, перетворюючи їх на готову продукцію. Такі основні засоби називають “активною частиною”. До них можна зарахувати робочі машини, устаткування, транспортні засоби, вимірювальні й регулюючі прилади, обчислювальну техніку та лабораторне устаткування.

Існують й інші види основних засобів, які не використовуються активно у виробництві, проте є необхідною умовою його здійснення. Тобто їх відсутність унеможливило б здійснення виробничого процесу. До них належать, наприклад, будівлі, споруди. Саме ці основні засоби становлять так звану “пасивну частину”. Слід зазначити, що, оскільки робочі машини, устаткування, транспортні засоби та інша техніка й прилади активно використовуються у виробництві, з часом зношуються та потребують постійного оновлення, саме “активна частина” основних засобів відіграє провідну роль у розвитку виробництва.

Відповідно до типової класифікації, основні засоби можуть групуватися за сукупністю спільних технічних характеристик, за функціональним призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів, формами власності й видами економічної діяльності тощо.

За функціональним призначенням основні засоби розрізняють як виробничі та невиробничі. До складу виробничих основних засобів належать засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню у сфері матеріального виробництва.

На відміну від виробничих, невиробничі основні засоби не беруть безпосередньої участі у процесі матеріального виробництва й призначені, в основному, для обслуговування житлового та комунального господарств, забезпечення культурно-побутових потреб населення у невиробничій сфері тощо.

За використанням основні засоби поділяють на діючі, недіючі та запасні. До діючих належать усі основні засоби, що використовуються в господарській діяльності підприємства.

До недіючих основні засоби, що тимчасово не використовуються у зв'язку з консервацією окремих об'єктів або приміщень (цехів) підприємства. До запасних основних засобів зараховують різне устаткування, яке знаходиться в резерві й призначене для заміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються.

Висновки. Облік займає одне з головних місць у системі управління. Він відображає регіональні процеси виробництва, розподілу і споживання, характеризує фінансовий стан підприємства, є основою для планування його діяльності.

Узагальнюючи можна зробити висновок, що більшість авторів сходяться до того, що пріоритетними завданнями обліку основних засобів є:

- правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в реєстрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;
- контроль за збереженням основних засобів; контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за ефективністю використання основних засобів;
- правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації; отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

1. Борисюк О. Бухгалтерський облік основних засобів в умовах реформування податкового законодавства / О. Борисюк // Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 130. – С. 47–50.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф.Ф. Бутинець та ін. – [8-е вид., доп. і перероб]. – Житомир ПП "Рута", 2009. – 912 с.
3. Добровський В.М. Бухгалтерський облік в торгівлі / В.М. Добровський, Н.М. Грабова. – К.: А., 2009. – 800 с.
4. Кобилянська О.І. Фінансовий облік : підручник / О.І. Кобилянська – К. : Знання, 2007. – 471 с.
5. Наумчук, О. А. Основні засоби: методика обліку і формування облікової політики / О.А. Наумчук. – Л., 2005. – 20 с.
6. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042с.
7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність, підручник / Н.М. Ткаченко – К. : А. – 2010 – 954 с.

References

1. Borysiuk, O. *Accounting for fixed assets in terms of reforming the tax legislation*. Kyiv, 2011. Print.
2. Butynets, F. *Accounting Accounting: Handbook*. Gytomyr: Ruta, 2009. Print.
3. Dobrovskyy, V. *Accounting trade*. Kyiv: A, 2011. Print.
4. Kobylianska, O. *Financial Accounting. Textbook*. Kyiv: Knowledge, 2007. Print.

5. Naumchuk, O. *Fixed assets: methods of calculation and formation of accounting policy*. Lviv, 2005. Print.
6. Ohiychuk, M. *Financial and management accounting national standards: Handbook*. Kyiv: Alerta, 2011. Print.
7. Tkachenko, N. *Accounting financial accounting, tax reporting. Textbook*. Kyiv: Alerta., 2010. Print.

Рецензенти:

Якубів В.М. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Гнатюк Т.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

УДК 657

ББК 65.9 (4 УКР)

Марків М.М.

**КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО
ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА ТВЕРДОГО БІОПАЛИВА**

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
В.Стефаника»,

Міністерство освіти і науки України,
кафедра теоретичної і прикладної економіки,
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 0950345690,
e-mail: markiv.mariia@gmail.com

Анотація. У статті досліджено питання організації управлінського обліку в системі управління підприємством з виробництва твердого біопалива. Визначено, що організацію управлінського обліку доцільно здійснювати з дотриманням відповідних принципів. Проведений аналіз дав можливість встановити, що особливість організації управлінського обліку полягає у його дворівневій структурі. На першому рівні управлінського обліку відбувається формування облікової інформації, а на другому рівні – підготовка інформації для прийняття управлінського рішення. У результаті проведеного дослідження, автором виокремлено такі етапи організації: побудова системи управлінського обліку, ув'язка системи управлінського обліку із існуючою обліковою системою, застосування управлінського обліку, оцінювання функціонування системи управлінського обліку, удосконалення облікової системи.

Ключові слова: управлінський облік, організація, принципи організації, дворівнева структура, етапи організації, підприємства з виробництва твердого біопалива.

Markiv M.M.

**CONCEPTUAL APPROACH ORGANIZATION OF MANAGEMENT
ACCOUNTING IN ENTERPRISES FOR THE PRODUCTION OF SOLID BIOFUELS**

Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Theoretical and Applied
Economics,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
79018, Ukraine,
tel.: 0950345690,
e-mail: markiv.mariia@gmail.com